

Lausunto

2022-02-03

 VN/26950/2021
 VN/26950/2021-VM-3

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esityksestä EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen kansalliseksi toimeenpanolaiksi

Valtiovarainministeriö käyttää mahdollisuuden lausua HE:stä EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen kansalliseksi toimeenpanolaiksi ja tekee seuraavat huomiot.

Suhde muihin esityksiin:

Ehdotetaan, että hallituksen esitykseen lisätään uusi luku 8 Suhde muihin esityksiin. Luku sijoittuisi ennen luonnoksen lukua 8 Suhde perustuslakiin.

Kappaleen sisällöksi ehdotetaan esimerkiksi seuraavaa:

Valtiokonttorista annetusta laista annetaan helmikuun alussa eduskunnan käsiteltäväksi esitys eduskunnalle laeiksi valtionavustuslain ja valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta (HE x/2022). Lisäksi valtiovarainministeriössä on valmisteltavana hallituksen esitys eduskunnalle kuntien tilatietoja koskevaksi lainsäädännöksi. Se annettaneen eduskunnalle vuoden 2022 kevätistuntokaudella. Kummassakin edellä mainituista laissa esitetään muutettavaksi muun ohella valtiokonttorista annetun lain 2 §:ää. Tämän vuoksi on tarpeen huolehtia siitä, että rinnakkaiset muutosehdotukset sovitetaan yhteen.

Tehtävistä:

Lakiehdotuksen 5 §:ssä määritellään valtiovarain controller -toiminnon tehtävät, jotka liittyvät elpymis- ja palautumistukivälineen tarkastamiseen. Tarkoituksena on, että valtiovarain controller -toiminto toimii elpymis- ja palautumistukivälineen varojen hallinnoinnin ja toimeenpanon ulkoisena tarkastajana, joka on toiminnallisesti riippumaton muista välineen hallinnointiin ja toimeenpanoon osallistuvista viranomaisista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Toiminnon riippumattoman tarkastajaroolin korostamiseksi sekä lakitekstin ja perusteluiden terminologian yhdenmukaistamiseksi ehdotetaan 5 §:n ensimmäistä lausetta muutettavaksi seuraavasti:

”Valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon tehtävänä elpymis- ja palautumistukivälinevarojen riippumattomana tarkastajana on tämän lain noudattamisen riippumattomana valvojana:”

Lain 5 §:ä koskeviin perusteluihin ehdotetaan seuraavaa lisäystä:

”5 §. Valtiovarain controller -toiminnon tehtävät. Pykälässä säädettäisiin valtiovarain controller -toiminnon tehtävistä. Valtiovarainministeriössä oleva valtiovarain controller -toiminto toimisi elpymis- ja palautumistukivälinevarojen rahoitettujen hankkeiden erikseen säädettynä riippumattomana ulkoisena tarkastajana. Tehtävässään se olisi toiminnallisesti riippumaton muista välinevarojen hallintoon tai toimeenpanoon osallistuvista viran-omaisista sekä vastaisi itsenäisesti tarkastuksista ja havaintojen raportoinnista. Tehtävä vastaisi asiallisesti controller -toiminnon vastuulle eri laeissa säädetyt EU-ohjelmien tarkastusviranomaistehtäviä (esim. ohjelma-kaudella 2021-2027 alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021) annetun lain 14 §).”

Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta

4 § 2 momentin ja 3 momentin valtiovarainministeriön määräyksenantotoimivaltaa suhteessa 11 § 2 momentin, 5 momentin ja 6 momentin Valtiokonttorin määräyksenantotoimivallan olisi hyvä selkeyttää sekä säädöksissä että perusteluissa, ettei eri toimijoiden vastuista ja toimivallasta ole tulkinnanvaraisuutta.

4 ja 7 §: Valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin välistä työnjakoa tulisi vielä pohtia. Laajempien määräyksenantovaltuuksien antamista Valtiokonttorille tulisi harkita. Valtiokonttorin määräyksenantovaltuuksia voisi olla hyvä laajentaa joihinkin hallinnon ja valvonnan yksityiskohtiin, esimerkiksi hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksia koskeviin määräyksiin. Valtiokonttorissa olisi enemmän operatiivista osaamista kuvausten laatimiseen liittyen. Näin vältettäisiin ylimääräisten määräysten antaminen VM:ssä.

7 § 1 momentin 3 kohdassa, 5 kohdassa ja 6 kohdassa on tehtävänä varmentaa, mutta tehtävä viitanee erilaiseen varmentamiseen kuin mitä 4 § 3 momentissa tarkoitetaan varmennustehtävällä. Käytettyä terminologiaa ehdotetaan selkeytettäväksi, joko lisäämällä 4 § 3 momenttiin varmentaminen tai käyttämällä 7 § 1 momentin varmentamisesta jotakin eri käsitettä.

7 §: Valtiokonttorin tehtäviä olisi laajennettava neuvonnan osalta. 7 §:n 1 momentin 4 kohdan perään olisi hyvä lisätä uusi kohta, jossa todettaisiin, että valtiokonttorin tehtävänä on ”neuvoa ministeriöitä ja tukiviranomaisia tukivälinevarojen käytön hallinnoinnissa, seurannassa ja valvonnassa”. Vastaavasti perusteluihin olisi lisättävä maininta Valtiokonttorin neuvontaan liittyvistä tehtävistä.

9 ja 10 §: Tuen myöntämisen esteperusteita koskevia säännöksiä voisi mahdollisesti vielä selvittää. Säännöksistä on vaikea saada käsitystä, missä vaiheessa ja miten tuen myöntämisen ja maksamisen rajoitusten olemassaolo on tarkoitus tutkia. Etenkin 10 §:ssä on vaikea hahmottaa, miten tuen maksajan olisi tarkoitus saada selville maksamisen rajoituksen olemassaolo. Sanamuodon perusteella uutta selvitystä pyydetäisiin vain, jos rajoitus on olemassa maksatuksen hetkellä. Rajoituksen olemassaolo maksatushetkellä ei kuitenkaan voi olla viranomaisen tiedossa ilman erillistä selvitystä.

Vaikutuksista:

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman sisältöä ja sen valmistelua ei ole kuvattu lakiehdotuksessa. Suunnitelman vaikutuksia sen sijaan esitellään ehdotuksessa laajalti.

Lakiehdotuksessa todetaan, että Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevalla lakiehdotuksella itsessään ei olisi välittömiä kansantaloudellisia tai julkistaloudellisia vaikutuksia. Ehdotuksessa todetaan, että koska laki on kuitenkin välttämätön Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanemiseksi, siinä käsitellään tiivistetysti Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman kansantaloudellisia ja julkistaloudellisia vaikutuksia. Käsitellyt elpymis- ja palautumissuunnitelman taloudelliset vaikutukset ovat valtiovarainministeriön laatimien elpymis- ja palautumissuunnitelmassa esittämien arvioiden mukaisia.

Tässä lakiehdotuksessa esiteltyt hallintokustannukset syntyvät pääasiassa elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanosta eivätkä ne siis suoraan synny lakiehdotuksen vaikutuksesta. Näin ollen niiden esittäminen lakiehdotuksessa välillisinä vaikutuksina selventäisi lakiehdotuksen vaikutusarvioosiota. Lakiehdotuksessa elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanoon ja hallintoon liittyvät kustannukset poikkeavat Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaa laadittaessa komissiolle toimitetuista kustannustiedoista, tosin näissäkään tiedoissa ei kustannuksia eritelty systemaattisesti. Lisäksi Valtiokonttori kerää tietoja kustannuksista, mutta nämäkään kustannustiedot eivät ole yhteneväiset lakiehdotuksessa esitettyjen kustannusten kanssa. Tärkeää olisinkin täsmentää, mitä kustannukset mittaavat ja saada kaikista ministeriöistä yhdenmukaiset tiedot. Tiedot olisi hyvä tarkistaa vielä ministeriöillä ja samalla määritellä tarkasti, mitä kustannuksia mitataan. Selkein vaihtoehto olisi tarkastella vain seurantaan ja valvontaan liittyviä kustannuksia eikä toimeenpanoon liittyviä hallinnollisia kustannuksia. Tällöin ministeriöiden tuottamat kustannustiedot olisivat tarkoin määriteltyjä, johdonmukaisia ja yhteneviä.

Muita huomioita:

Taustoja kuvattaessa olisi NGEU- ja monivuotisen rahoituskehiksen kokonaisuuteen viitattaessa olisi selvyuden vuoksi parempi käyttää käsitettä ”elvytyspaketti” kuin ”elpymissuunnitelma”. Komission sivuilla on käytetty molempia ilmaisuja, mutta elpymissuunnitelma on helposti sekoitettavissa elpymis- ja palautumissuunnitelmaan.

Komission kanssa solmittavista operatiivisista järjestelyistä olisi hyvä käyttää tätä käsitettä läpi perusteluiden. Nyt välillä puhutaan operationaalisista järjestelyistä.

Perusteluihin voisi lisätä tiedot rahoitussopimuksen allekirjoittamisesta. Suomi allekirjoitti rahoitussopimuksen 16.12. ja komissio 13.1. Rahoitussopimus tuli voimaan komission allekirjoituksen myötä 13.1.

Hallinto- ja kehitysjohtaja, ylijohaja Anu Nousiainen

Tietojohtaja Vesa Lipponen

Jakelu VM Valtiovarainministeriö
VM BO Taloushallinto- ja oikeusyksikkö, Niko Ijäs

VN/26950/2021-VM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: